

Zvrácenost umělého zdražování elektřiny. Výrobu z uhlí a plynu teď zaplatí každý z nás

- editor007 | 19. června 2024

ČESKO: Doba bez uhlí jako záložního zdroje elektřiny se blíží. Vláda konečně poskytla alespoň nějaké obrysy toho, jak mohou vypadat různé kritické scénáře při hrozícím nedostatku energie a kdy a jaký provoz by stát dotoval. Jisté je, že budeme potřebovat jako nový záložní zdroj plyn, protože zelené upřednostňované zdroje a jádro (nové bloky jsou navíc velmi vzdálenou budoucností) po celý rok poptávku rozhodně neutáhnou. Plynové elektrárny jsou ale právě kvůli jejich nestálému využití pro investory nerentabilní, takže je také budeme dotovat. Je nutné připomínat, že uhelné i plynové zdroje jsme si sami uměle zatížili emisními povolenkami, kvůli kterým je teď výroba z uhlí ztrátová. Stejně tak je nutné si uvědomit, že jakoukoliv státní podporu těchto zdrojů zaplatí daňoví poplatníci v cenách elektřiny.

Česko se stane čistým dovozcem elektřiny v případě ukončení provozu uhelných elektráren už v příštích letech. Podle kritického scénáře by se tak mohlo stát v příštím roce, pravděpodobnější je rok 2027, tvrdí ministerstvo průmyslu a provozovatel přenosové soustavy ČEPS. Česko teď dováží ze zahraničí kolem 15 TWh elektřiny ročně, zároveň samo vyváží až 30 TWh za rok.

„Situace v energetice v posledních letech výrazně proměnila. Zatímco dřívější plány vycházely z předpokladu, že využívání uhlí bude ekonomicky výhodné a sami si vybereme termín odchodu v průběhu 30. let, nyní jsme v situaci, kdy primárně díky ceně emisní povolenky a klesajícím velkoobchodním cenám elektřiny přestává být využívání uhlí profitabilní,“ řekl redakci za resort průmyslu Marek Vošahlík.

Celou debatu odstartovalo varování a tlak na vládu ze strany Pavla Tykače, majitele skupiny Sev.en, která provozuje několik uhelných elektráren a dolů. „Tykačovy elektrárny jsou v podstatě spouštěčem toho problému. Máte totiž Clean lignite spread, tzn. provozní marži hnědouhelného zdroje. Zjednodušeně jde o to, že v nákladech máte cenu uhlí, cenu povolenky a nějaká aditiva a prodáváte za nějakou cenu elektřiny. Pokud ten spread není alespoň třicet eur/MWh, tak vám ekonomika toho zdroje jde do kopru, protože tam ještě máte odpisy, zaměstnance a tak dále. Jestliže už je to tak, že ten spread je nula nebo je dokonce záporný na roky 2025 a 2026, protože cena povolenky mezitím zase vyrostla, tak se vlastník toho zdroje musí chovat jako správný hospodář, čili by ten zdroj už ani neměl provozovat. A jestliže nemáte elektřinu prodanou z roku 2023 ještě z doby těch vyšších cen, tak vás ten spread posílá do červených čísel,“ uvedl v nedávném rozhovoru pro Echo energetický Jan Vondráš z analytické společnosti Invicta Bohemica.

I ministr průmyslu Jozef Síkela teď tvrdí, že se „dostáváme do situace, kdy někteří provozovatelé uhelných zdrojů naznačují, že se blíží chvíle, kdy utlumí provoz svých zařízení. A my se na to musíme v rámci zákonných možností připravit.“ Proto chce mít uhelné elektrárny, ale i plynové zdroje více pod kontrolou, což neznamená nic jiného, než možnost je dotovat, aby zůstaly v provozu.

Co se týče uhlí, je důležitá změna energetického zákona. V případě, že ČEPS řekne, že je některá z uhelných elektráren nenahraditelná, nebude ji moci její provozovatel z nařízení Energetického regulačního úřadu vypnout. I když bude její provoz ztrátový.

„V případě, že by nějaký výrobce elektřiny plánoval ukončit provoz svého zdroje, bude mít povinnost toto oznámit s předstihem. Následně ČEPS jako provozovatel přenosové soustavy, který má na

starosti dohled nad stabilitou sítě, posoudí význam zdroje pro udržení bezpečnosti dodávek a vydá doporučující expertní stanovisko. Na základě něj bude moci ERÚ nařídit zachování provozu tohoto zdroje a kompenzovat jeho případné ztráty z veřejných zdrojů," uvádí resort průmyslu.

Platby solárními baronům skončí, přijdou nové

O dost pravděpodobnější je scénář, že kompenzace ztrát nebude z peněz ze státního rozpočtu, ale z peněz odběratelů elektřiny, kterým se zvýší regulovaná složka. Tedy jedna část z koncové ceny elektřiny, která o dost vyrostla už letos. Očekává se, že koncový spotřebitel ve finále zaplatí v cenách elektřiny všechno. Ať už právě dotování ztrátových uhelných elektráren, podporu plynových zdrojů nebo výstavbu nových jaderných bloků. V roce 2030 skončí slíbená dvacetiletá podpora tzv. solárních baronů v podobě povinného poplatku za podporované zdroje na fakturách za elektřinu. Nabízí se tak, že se podporované zdroje jen promění.

U plynu jde o zjednodušení povolování výstavby dalších elektráren a hlavně také zapojení do kapacitních mechanismů. To znamená, že plynové zdroje budou dostávat zapláceno za to, že jsou připravené začít vyrábět, když to bude nutné. Pro investory se z nich tím pádem hned stane lukrativnější investice. Vyrábět elektřinu z plynu se totiž kvůli výrobním nákladům, do kterých se propisuje nejen samotný plyn, ale i emisní povolenka, a také kvůli konkurenci uměle podporovaných obnovitelných zdrojů samo o sobě příliš nevyplatí.

Uhelné elektrárny v současnosti pokrývají asi 40 procent tuzemské spotřeby elektřiny. Loni se z 80 procent na výrobě elektřiny podílely uhlí a jádro a dohromady vyprodukovaly 56 TWh elektřiny. Dukovany a Temelín vyrobily loni dohromady 30,4 TWh elektřiny, čímž pokryly zhruba polovinu naší celkové spotřeby elektřiny. Zbytek tedy připadl na uhlí. Fotovoltaické zdroje vyrobily pouze 2,8 TWh, plynové 3,3 TWh.

Zpracoval: Markéta Malá

[ZDROJ](#)